

Sygn. akt I ACa 212/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun
Sędziowie:	SSA Paweł Rygiel (spr.) SSA Jerzy Bess
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **K. G. i E. G.**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 27 października 2016 r. sygn. akt I C 1545/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 4 050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Paweł Rygiel SSA Anna Kowacz- Braun SSA Jerzy Bess

sygn. akt I ACa 212/17

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 23 maja 2017 r.

Powodowie E. G. i K. G. domagali się zasądzenia od pozwanego (...) S.A. w W.:

- kwoty 16.006,50 zł tytułem zwrotu kosztów związanych z pochówkiem wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 września 2014 r. do dnia zapłaty;

- kwotę po 40.000 zł tytułem stosownego odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w związku ze śmiercią syna P. G., z ustawowymi odsetkami od dnia 11 września 2014 r. do dnia zapłaty;

- kwotę po 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę i utratę osoby bliskiej, ustawowymi odsetkami od dnia 11 września 2014 r. do dnia zapłaty.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy

- zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz E. G. i K. G. solidarnie kwotę 8.489,10 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 11 września 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z każdorazowymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

- zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów kwotę po 59.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 11 września 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z każdorazowymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

- w pozostałej części powództwo oddalił;

- rozliczył koszty procesu i koszty sądowe.

Sąd I instancji ustalił, że w dniu 26 października 2013 r. w K. doszło do wypadku komunikacyjnego, na skutek niezachowania należytej ostrożności i nie dostosowania prędkości do panujących warunków atmosferycznych przez kierującą pojazdem K. R.. Pasażerem tego pojazdu był syn powodów P. G., który na skutek zdarzenia doznał licznych obrażeń ciała, w wyniku których zmarł.

Z przeprowadzonych po wypadku badań wynika, że kierująca pojazdem K. R. była pod wpływem alkoholu – stwierdzono u niej 1,5 promila alkoholu we krwi. Także P. R. był pod wpływem alkoholu (stwierdzono u niego 1,2 promila), jak też ustalono, że przed śmiercią przyjął on produkty konopi w postaci marihuany, haszyszu lub oleju haszyszowego.

Sąd poczynił także ustalenia obejmujące ostatnie godziny życia syna powodów, z których wynika, iż wraz z K. R. spożywał on kolację, a następnie para udała się na imprezę towarzyską, na której P. G. spożywał alkohol. Po północy wyszli oni z lokalu i wsiedli do samochodu.

W chwili śmierci P. G. miał 27 lat; był absolwentem (...), na której ukończył dwa kierunki studiów - elektrotechniki przemysłowej i energoelektroniki oraz energetyki odnawialnej i elektroenergetyki; biegle władał językiem angielskim; stale poszerzał swoje umiejętności i kwalifikacje zawodowe; był cenionym pracownikiem Instytutu (...) Sp. z o.o. w K.; był specjalistą w dziedzinie projektowania instalacji elektroenergetycznych oraz przygotowywania specjalistycznych raportów i analiz; jego kariera zawodowa rozwijała się.

Sąd poczynił także ustalenia dotyczące bliskiego związku zmarłego z rodzicami, jak też przeżyć psychicznych powodów i skutków śmierci syna na życie powodów.

Powodowie ponieśli koszty pogrzebu i pochówku syna, w tym koszt posiłków dla członków rodziny po pogrzebie w kwocie 1.500 zł oraz 1.000 zł przekazali dla rówieśników syna na tożsamy cel. Nadto zlecieli wykonanie nagrobka granitowego i uiścili kwotę 10.455zł.

W trakcie postępowania likwidacyjnego pozwany ubezpieczyciel przyznał powodom odszkodowanie w łącznej wysokości 78 103,00 zł, na które składały się kwoty: 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć syna dla K. G.; 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć syna dla E. G.; 150 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie faktury nr (...); 2.480 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie pokwitowania nr (...); 4.700 zł tytułem

zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie pokwitowania nr (...); 150 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie pokwitowania nr (...); 300 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie pokwitowania nr (...); 6.000 zł tytułem zwrotu kosztów wystawienia nagrobka; 1.120 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży dla zmarłego na podstawie oświadczenia; 2.080 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie faktury nr (...); 1.273 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży żałobnej na podstawie oświadczenia. Przyznane świadczenie zostało obniżone o 50 % z tytułu przyczynienia się poszkodowanego P. G. do zaistnienia wypadku i do wypłaty skierowano kwotę łącznie 39.051,50 zł.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał roszczenia powodów za częściowo uzasadnione, jako znajdujące oparcie w treści art. 822 k.c., art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 392 ze zm.) oraz art. 436 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c., jak też art. 446 § 3 i 4 k.c.

Odnosząc się do roszczenia powodów o zadośćuczynienie, po przytoczeniu treści art. 446 § 4 k.c. oraz poczynieniu rozważań co do przesłanek jego zastosowania, Sąd ocenił, że powodom należą się z tego tytułu sumy po 100.000 zł. Stosownie jednak do treści art. 362 k.c., tak ustalone zadośćuczynienie należy pomniejszyć o 30 % z tytułu przyczynienia się bezpośrednio poszkodowanego do powstania szkody. Wreszcie, od tak wyliczonych kwot należy odjąć kwoty po 25.000 zł, wypłacone powodom z tytułu zadośćuczynienia w toku postępowania likwidacyjnego. Ostatecznie zatem – w ocenie Sądu I instancji – należało powodom wypłacić z tytułu zadośćuczynienia kwoty po 45.000 zł.

Sąd Okręgowy uznał, że powodom należy się także odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej, przewidziane art. 446 § 3 k.c. – w kwotach po 20.000 zł. Także i te kwoty należało obniżyć o 30 % przyczynienia, co uzasadniało zasądzenie od powodów tytułem odszkodowania kwot po 14.000 zł.

Łącznie zatem, z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania, należało na rzecz powodów zasądzić kwoty po 59.000 zł.

Na podstawie art. 446 § 1 k.c. zasadne było także roszczenie powodów o zwrot kosztów pogrzebu. Łącznie koszty te wyniosły 25.058 zł. Po pomniejszeniu tej kwoty o ustalony stopień przyczynienia poszkodowanego (30 %), a następnie kwotę wypłaconą powodom w toku postępowania likwidacyjnego (9.051,50 zł), należało zasądzić na rzecz powodów solidarnie kwotę 8.489,10 zł.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. i art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Koszty procesu Sąd rozliczył odwołując się do treści art. 100 zd. 1 k.p.c., a o kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 100 k.p.c.

Od powyższego orzeczenia, w części zasądzającej kwoty po 14.000 zł z tytułu odszkodowania i po 21.000 zł z tytułu zadośćuczynienia, apelację wniósł pozwany ubezpieczyciel, zarzucając:

- naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 232 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że powodowie wykazali okoliczności faktyczne uzasadniające zasądzenie na ich rzecz odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci syna oraz wykazali okoliczności faktyczne uzasadniające przyznanie powodom zadośćuczynienia po śmierci syna w kwotach po 100.000 zł;

- naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny zebranych w sprawie dowodów, polegające na błędnym przyjęciu, że w niniejszej sprawie zaistniały okoliczności uzasadniające przyznanie na rzecz powodów odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci syna w kwotach po 20.000 zł oraz przyznanie na rzecz powodów zadośćuczynienia w kwotach po 100.000 zł;

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 446 § 3 k.c. poprzez zasądzenie na rzecz powodów odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci syna pomimo, iż nie zostały spełnione przesłanki określone tym przepisem;

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 446 § 4 k.c. poprzez ustalenie wysokości zadośćuczynienia na rzecz powodów w kwotach po 100.000 zł podczas gdy w okolicznościach faktycznych sprawy kwoty te są rażąco zawyżone.

W uwzględnieniu podniesionych zarzutów apelujący pozwany wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa powodów o zasądzenie, tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci syna, kwot po 14.000 zł oraz oddalenie powództwa w zakresie kwot po 21.000 zł tytułem zadośćuczynienia po śmierci syna. Jako żądanie ewentualne apelujący zgłosił wniosek o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Nadto wniósł o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania za obie instancje.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja strony pozwanej nie jest uzasadniona.

Wbrew treści sformułowanych przez apelującego zarzutów, w apelacji nie jest kwestionowana podstawa faktyczna wyroku. Pozwany ubezpieczyciel nie podważa bowiem szczegółowych ustaleń faktycznych dokonanych w sprawie, przeczy natomiast, by stwierdzone fakty dawały podstawę do zasądzenia na rzecz powodów odszkodowania, jak też zadośćuczynienia ponad wskazaną przez siebie kwotę. W istocie zatem wszystkie zarzuty apelacyjnego skierowane są przeciwko ocenie prawnej Sądu I instancji.

W tym stanie rzeczy ustalenia faktyczne dokonane w pierwszej instancji Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne. Ustalenia te znajdują oparcie we wszystkich przeprowadzonych dowodach, a ocena tych dowodów mieści się w granicach wyznaczonych art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny podziela w pełni rozważania prawne Sądu Okręgowego.

Zgłoszone w sprawie roszczenie o zadośćuczynienie powodowie wywodzą z treści art. 446 § 4 k.c. Zgodnie z tym przepisem, sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Przedmiotowe roszczenie ma charakter odszkodowawczy, obejmuje naprawienie szkody niemajątkowej osób pośrednio poszkodowanych i zezwala na uzyskanie zadośćuczynienia od osoby odpowiedzialnej za śmierć osoby bliskiej.

Nie budzą wątpliwości rozważania teoretyczne Sądu co do wykładni przedmiotowego przepisu, jak też w pełni na aprobatę zasługują argumenty Sądu odwołujące się do okoliczności niniejszej sprawy. W szczególności podkreślenia wymaga, że ustalony w sprawie stopień bólu i przeżyć psychicznych występujących u każdego z powodów, związanych ze śmiercią syna był znaczny i w pełni znajduje usprawiedliwienie w stwierdzonych relacjach rodzinnych oraz występującym pomiędzy powodami a synem stosunku bliskości. Przeciwno uwzględnieniu - dla przyjęcia wysokości stosownego zadośćuczynienia - tego stopnia relacji pomiędzy rodzicami a dzieckiem nie przemawia fakt częściowego usamodzielnienia się syna powodów. Jakkolwiek bowiem w chwili śmierci P. G. nie mieszkał już z rodzicami, to jednak był osobą młodą, pozostającą na etapie życia związanym dopiero ze stopniowym organizowaniem samodzielności życiowej. Nadal pozostawał z rodzicami w bliskich, codziennych relacjach. W tych warunkach nie sposób przyjąć, że ustalona suma z tytułu zadośćuczynienia w wysokości po 100.000 zł jest kwotą rażąco wygórowaną. Nadto jest to kwota, która znacząco nie odbiega od kwot zasądzanych w innych, podobnych przypadkach.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela także argumentację prawną Sądu I instancji w zakresie art. 446 § 3 k.c. – tak co do zasadności zasądzenia na rzecz powodów stosownego odszkodowania, jak też przyczyn, dla których ta wykładnia uzasadniała przyznanie powodom kwot w zasądzonej wysokości.

Ponad rozważania Sądu Okręgowego wskazać należy, że z treści § 3 art. 446 k.c. wynika, iż roszczenie odszkodowawcze związane ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej na skutek śmierci zmarłego, obejmuje szeroko rozumiane szkody majątkowe, często nieuchwytnie i trudne do obliczenia, prowadzące do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej osoby najbliższej. Obejmuje zarówno straty wynikające z pogorszenia sytuacji materialnej, jak i utratę realnej możliwości polepszenia warunków życia, czy też straty wynikające z pogorszenia sytuacji życiowej na skutek silnego przeżycia psychicznego na skutek śmierci osoby bliskiej, jak też szkody, które nie mają bezpośredniego charakteru materialnego, ale polegają na obiektywnym pogorszeniu pozycji życiowej danej osoby w świecie zewnętrznym. Obejmuje przy tym zarówno szkody obecne jak i przyszłe, które dają się ocenić materialnie. Śmierć bezpośrednio poszkodowanego może zatem wywoływać różnorodne następstwa. W swoim zakresie przedmiotowe odszkodowanie mieści wszelkie skutki o charakterze majątkowym, nie tylko sprowadzające się do obniżenia poziomu dochodów rodziny, wynikającego z utraty środków uzyskiwanych przez zmarłego członka rodziny i jego osobistych starań.

Odnosząc się do wyżej powołanych kryteriów wskazać należy, że zostały one prawidłowo ocenione przez Sąd Okręgowy w okolicznościach faktycznych sprawy. Podkreślenia bowiem wymaga, że zmarły P. G. był osobą dorosłą, wchodzącą w życie, a w perspektywie osobą, która stawałaby się w pełni samodzielna i niezależna od rodziców. Uzasadnione jest twierdzenie, w szczególności przy ustalonym stopniu bliskości i rzeczywiście występujących relacji osobistych pomiędzy zmarłym i jego rodzicami, że tak obecnie jak i w przyszłości powodowie mogliby liczyć na wsparcie syna, w tym także finansowe. Tym samym roszczenie powodów było – co do zasady – usprawiedliwione.

Uwzględnić należy, że zmarły P. G. był osobą młodą. W chwili śmierci osiągał dochody z pracy stałej, był osobą zdolną i docenianą w miejscu pracy. Stale zwiększał swoje kwalifikacje, w związku z czym zasadny był wniosek, iż jego sytuacja była perspektywiczna. Uzasadnione było zatem przypuszczenie, że wraz z upływem czasu i zwiększeniem własnych kwalifikacji mógł on uzyskiwać znacznie wyższy dochód. W perspektywie zatem, rodzice mogli w sposób usprawiedliwiony liczyć na to, że w przyszłości będą mieli oparcie w pomocy osobistej i finansowej syna. Uwzględniając powyższe przyjąć należy, że ocena wysokości należnego powodom odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej nie budzi zastrzeżeń, a w świetle okoliczności faktycznych sprawy ustalone z tego tytułu kwoty po 20.000 zł nie są wygórowane.

Biorąc to pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik (art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). Na zasadzone koszty składa się opłata wynagrodzenia pełnomocnika, ustalona zgodnie z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

SSA Paweł Rygiel SSA Anna Kowacz - Braun SSA Jerzy Bess